

د امریکا ناوړی سیاست او دکړزی فاسد حکومت

د افغان نستان د اوږدو کرغیرونو کورنیو جگړو او ډیرو کشمکشو وروسته په ۲۰۰۱ میلادی کال کې ملگری ملتونه او امریکا د خپلو غربی همکارانو په مرسته د فیصلی ته ورسیدل، چه زمونږ په هیواد افغان نستان کې دا ناوړه جگړه نوره ختمه کړی او د افغانستان اولس او خاوری ته د سولی او ددموکراسی تنا وونه ور اوږده کړی. چه په دی ترخ کې په پراخه پیمانده د بن دکنفرانس بند وبست ونیول شو. ولی د بن دکنفرانس استازی د افغانستان د اولس اصلی استازی نه وو. او نه هم دوی د اولس د سر نوشت واک او اختیار درلودی. دغه استازی دافغانانو تش په نامه د روم، قبرس او دافغان نستان د شمالی بد نامی ټلوالی د جنگی دمشهوری ډلی نما یشی غړی وو. چه په فرمایشی ډول سره ټاکل شوی وو. ددی دری وارو ډلو استازی د افغان نستان د کشالی او جگړی د درولو او دسولی د سمدستی راوستلو لپاره پخپلو کې هم سره جوړه نه وو. او نه هم دوی د افغان نستان د ریښتی سولی طرف داران گڼل کیدل. نو ځکه هری ډلی خپل امتیازات غوښتل او خپل شر طونه یی طرحه کول تر څو ددی کنفرانس د گډون له امله په راتلونکی حکومت کې خپله ونډه هم لاسته راوړی.

له بلی خواه د ملگری ملتونو سازمان او امریکا یی اداری هم ځانته جلا جلا پلان او نقشه له ځانه سره راوړی وه. چه د هغه پلان له مخی باید د بن کنفرانس د ټولو غړو د تایید ور وگرځی. د پلان طرحه داسی وه چه په لمړی سرکی باید یوه موقتی اداره را منځته شی او بیا وروسته د جگړی دحل لاری او چاری په کاروا چول شی. دا پلان د کاغذ پر مخ د جرگی پر ټولو غړو باندی تحمیل شو او دافغانی تش په نامه د درو ډلو استازو د خپل منځی اختلافاتو سره سره بیا هم د کنفرانس ټول غړی دی ته جوگه شول چه دا تړون لاس لیک او امضا کړی اود راتلونکی موقتی حکومت په جوړولو کې پوره برخه واخلي. البته دامریکا او ملگرو ملتونو دهادیت سره سم نوی موقتی حکومت د افغانی استازو په گډون تشکیل شو او د جرگی د ټولو غړو ونډه په راتلونکی حکومت کې هم تضمین شوه.

ملگری ملتونه او امریکا د افغانستان د ۳۰ میلیونو خلکو له منځ څخه یوه داسی شخص او نا بیغه پیداکړی چه نه ددغو درو ډلو د استازو څخه وو او نه هم دهیواد په کچه دکوم غټ سیا سی گوند مشروو. دغه نا بیغه افغان بناغلی حامید کړزی نومیدی. نوموړی نه دهیواد د شل کلنی جگړو په درشل کې را بنکیل وو اونه هم د اسلامی جهاد په وخت کې یو ه وتلی او پیژندلی شوی څیره وه. او نه هم دی ددی کنفرانس د راغلو استازو دمنلو ور اولایق کس وو. ولی ډیر ژرپر نوموړی باندی د ټولو استازو د تایید مهر ولگیدی او که چا غوښتل او یا یی نه غوښتل محترم کړزی دده په غیاب کې د بن کنفرانس د غړو لخواه د پوره اکثریت له لاری د افغان نستان دموقتی اداری نوی رئیس او لوی سپه سالار وټاکل شو او دملگرو ملتو او امریکا ملا تړ هم ور سره جوخت اعلان شو چه دالری تر اوسه پوری روانه ده او دافغانستان روانه جگړه نه یواځی ودریده بلکه دزور آزمایی پراوته ورگډه شوه جنگ خپلو افغانانو په هیواد کې دننه او بهر دین د کنفرانس د پریکړو هر کلی وکړی او د اکثروافغانانو په زړه کې داهیلی او امیدونه را پیداسول، چه نورنو جگړه ختمه شوله او ډیر ژر به د نیک مرغی، سولی او خوشبختی فضا را منځته شی. ولی بد بختانه دا هیلی د هغه وخت ژوند یو افغانانو له ځان سره گور ته یوورلی او مونږ ژوندی انسانانو لا تر اوسه پوری د سولی دهیلو ارمان په زړه کې سا تلی دی اود رحمت په سترگو ورته گورو چه څه وخت به دا ارمان زمونږ دخلکو نصیب شی.

مونږټولو افغانانو دکړزی د حکومت دموقتی، انتقالی عبوری او هم دارنگه دلمړی پړاو انتخابی دوری او اوسنی پړاو انتخابی دوهمی دوری چه تر نه کاله زیات د حکومت چاری او واگی په لاس کې لری او تر اوسه پوری ددی مظلوم اولس دتخت او بخت پر چوکی ناست دی. په رنوستوگو څارلی او لا تر اوسه پوری لاس تر زنی ورته ناست یوو. په دی هکله په پور تنیو مر حلو باندی ډیرو نړیوالو او افغانی لیکوالانو او دقلم خا وندانو خپلی شننیزی او څیړنیزی مقالی هم خپری کړی دی او سمدلاسه یی خپروی. ولی جگړه ختمه نه شوه او نه هم سوله منځ ته راغله. د پښتو یو مثل دی چه وایی (څه چه کری هغه به ریښی) د بن دکنفرانس د کښت حا صیلات زما په لاندینی تبصیره کی وینو خبری اتري او څیړنیز بحث پری کوو.

زه غواړم ددی اوسنی دوهمی انتخابی دوری په اخیرو څلورو میاشتو کی خپله تبصیره وړاندی کړم:

د افغانستان سره د کمک په هکله د نړی ټولو شتمنو هیوادو د ناټو له لاری د فو ځی مرستو سر بیره دافغانستان د جنگ خپلی هیواد دکمک او مرستی لپاره د مالی مرستو په منظور د لندن، پاریس، جاپان او کابل په مالی او اقتصادی کنفرانسونوکی د میلیار دونو ډالرو مرستو او کمک وعدی لاس لیک کړی. چه دا مرستی زیاتره د افغان نستان خاوری

ته راورسیدی. ولی د مصرفولو او یا په انکشافی پلانونو کی ددی پیسود کاراچولو او لگښتو نو لری چا نه ده لیدلی او کوم شواهد او مدارک او اسناد هم نه لیدل کیږی. چه دا کمکی پیسی څه شولی. ولی لویه پوښتنه خو لا داده چه دا پیسی څه رقم مصرف او ولگیدی او کومی پروژې پری جوړی شوی. مگر ددی پیسو ډیره کمه فیصدی به په مصرف رسیدلی وی، ولی زیاتره برخه یی په مختلفو شکلو او رقمو د فاسیدو او رشوت خورو ډره مارانو عیش او نوش شوی. چه دهیواد او خلکو ددرد او غم دوا نشوی چه دا ناوری عمل زمونږ دهیواد د هغوی پته او بی هویته بیروکراتانو ددی په څیر د بهرنیو یارانو په گډون شخصی جیبو ته ولویدی او بیله کوم سنده ددی نا پاکو خا ینانو په لاس کی ورغلی، چه په نتیجه کی ددی پیسی په خپلوشخصی چاروکی ولگولی او ددی نن دا ملی پانگه په هیواد کی دننه او دهیواد نه دباندی سره را ټوله کړه او ځانونه یی پری میلیونر کرل چه ددی اولس د بیت المال بحق پوښتنه هم هیچا ونه کړه. ددی مرستو دلگیدلو سلسله اوس زما په لاندینی بحث او لیکنه کی تو ضیح او تشریح کیږی.

د کرزی د حکومت د قدرت په ورستیو میاشتو کی غتی رسوایی او ناندري:

۱: د کرزی دحکومت ددی کال په ورستیو کی لومړی د کابل بانک مسله را منځه ته شوه چه په میلیونونو ډالره ددولت د کارمندانو دمعاش او شخصی پانگوالو برخه لیک دکابل بانک درنیس او دهغه دملگری د قیمار او جوارگری پر لاره کی مصرف شوه. ولی ددی بانک دسر مایی د پوره کولولپاره د کرزی په هدایت د افغانستان دملی بانک د خلکو د ملی سر مایی یعنی دبیت المال د ټولو غریبو هیواد والو د حق څخه ور کرل شوی تر خود کابل بانک د هغو بیخا یه شوو پیسو حساب ور پوره کړی چه په نا جایزه، ناروا او غیری قانونی توگه د کابل بانک څخه ورکی شوی وی. چه په حقیقت کی دا په خپله یوه لویه تیر وتنه ده او نه بختونکی عمل دی چه دهیواد په کچه سر ته رسیری او ددی پیبینی عا ملین باید دقانون منگلوته سپارل شوی وای ولی مونږ ولیدل چه هیڅ هم ونشول او یواخی د ریاست دچوکی څخه گوښه کرل شول چه دی ناوری عمل دکرزی حکومت د سختو گوزار سره مخامخ کړی او دافغانانو او خارجانو تر جدی پوښتنی او گرویزنی لاندی راغلی .

۲: نن سبا په معتبرو جهانی رسنیو کی د ویکیلایک د سایت په رپوتونو کی د افغانستان د جمهوری ریاست پخوانی مرستیال او د مشهوروتلی په اصطلاح ملی قهرمان قوماندان ورور ضیا مسعود د ۵۲ میلیونونو ډالرو ډک بکس دده سره یو ځای ددوبی د نری وال هوایی ډگر ته دراتگ پر محال د تلاشی ما مورینو نیولی وو، او وروسته بیا ددغه پیسو سره واپس خوشی شو. چه دا عمل وهر وطن پرست افغان ته ډیری پوښتنی را پیدا کړی دی چه څرنگه او څه رقم په دومره غټه پیماننه پیسی د غریب او خوارمظلوم جنگ ځپلی افغانستان نه چه خلک یی هره ورځ دلوری خپل خور ژوند له لاسه ورکوی. ولی ځنی بیا ددی هیواد نه په نا جایزه توگه دغه پیسی بهرته دځان سره لیردوی او هیڅوک د تحقیق او څیرنی حق نلری او دا چه ددغه پیسو غلا څنگه او د کومی لاری د ضیا مسعود لاسته ور غلی دی. دا یوه بله پوښتنه ده چه تر اوسه یی رسمی او اصلی ځواب نه دی پیدا شوی ولی په غالب گمان دومره ویلای شو چه دا پیسی دده دشلو کالو دمعاش نه هم زیاتی او اضافه دی.

څه موده دمخه دآریانا ټلوویزیون چه په امریکا کی نشرات لری هم ورته پیبینه د ولسی جرگی د رئیس یونس قانونی او د هغه وخت د جمهوری ریاست بر حاله مرستیال همدغه ضیا مسعود ددوبی په هوایی ډگرکی دلسو او پنځلسو میلیونونو ډالرو د راوړلو خبرهم خپور کړی وو چه بیا وروسته ددی ډالر واپس ددی ته ور کرل شول ددی واقعی دستر گو لیدلی حال یوه افغان چه په همدغه سفرکی د کابل نه ددوبی ته را روان وو. د تیلیفون له لاری یی د ټلوویزیون په پرده کی خپل بیان په ډاگه کړی. چه ددی پیبینی یو ناوړه عمل او یو بل غټ جنایت هم ښکاره په ډاگه شو چه تر اوسه پوری پټ پاتی شوی دی ولی زیا تره افغانان ور باندی خبردی.

۳: دریمه مسئله دایران داسلامی جمهوریت له طرفه د کرزی ددقتر رئیس ته دمیلیونونو ډالرو د شخصی کڅوړو او بو جیو تسلیمول دی. چه گران هیواد وال په دی باره کی هم پوره معلومات لری او وروسته د همدغه دقتر مسئول په ټلوویزیون کی دداخلی ژور نا لستانو سره په مرکه کی ددی پیسو داسی سپیناوی وکړی چه گواکی دغه پیسی په قانونی ډول سره پرته د بانکی حساب نه د ایران د سفیر لخواه په نقدی توگه ده ته تسلیمی کړی دی او د ه خپله د ټلوویزیون په پرده کی چه په لاس کی یی هغه سندونه وښوول چه نه دکوم سړی نوم معلومیدی اونه هم وجه او مبلغ، چه دا ټوله د حساب او کتاب د معمولی ستاندارد د راکړی ورکړی اسنادو ور تیا نه در لوده او یو خالی کاغذ وو چه ددی خپله جوړ کړی وو. او نه هم دکوم چا نوم او ټاکلی مبلغ پکبینی ذکرشوی وه را څر گند شوه.

۴: د کرزی د حکومت بله نوی اود رسوا یی ډکه معامله دپارلمان او دولسی جرگی د انتخاباتو بهیر دی چه په درغلیو او ناندريو کی رابنکیل دی. د ډیو او رشوت هغه معاملی دی چه د لوی څارنوالی تر دروازی پوری را ورسیدی. د لوی څارنوال د قوله د ولسی جرگی د وکیلانو انتخابی بیدل په سرای شهزاده او ددوبی کی سرته رسیدلی دی. که څه هم د انتخاباتو د شکایاتو کمیسیون او د انتخاباتو لوی کمیسیون خپلی پری کړی اعلان کړی دی. ولی ددولت اوقضایی ارگانونو له خواه دا پریکړی د منلو وړ نه دی. او هغه مجریم کسان چه ددغو کمیسیونونو و بندوی وه د لوی څارنوالی له طرفه دتعقیب او څیرنی لاندی دی. ولی ددی سره له دی چه د څارنوالی لیکونه یی اخیستی دی

ازاد او بی پر واکړی او دخپل مسئولیت نه ډډه کوی. دې ته وایی د ځنگل قانون اود دولت په سطحه مطلقه انارشی او گډ وډی چه یو مقام د بل مقام امر نه منی او د عدالت له منگولو نه لیری گرځی ..

بله خواه خو ملگری ملتونه، نا تو، امریکا او غربی هیوادو د ولسی جرگی انتخابات سم وگڼل او دهغوی سره یی خپل ملا تر اعلان کړی. په افغانستان کی د حقوقو د بشر اداره لا تر اوسه پوری څه نه دی ویلی ولی داسی معلومیږی چه دوی به هم ډیر ژر خپل ملاتړ د شفافو او پاکو انتخاباتو لری تاییده کړی او د عدالت او قضاوت مهر به پری ولگولی. چه دا رسوایی به د افغانستان د را تلونکی پارلمان ته د سترلوی گواښ او اندیښنی سبب وگرځی. ددی ټولو بی غوریو او بی پرواییو په درشل کی غواړم خپله نظر او وړاندیز د اباد او جوړ افغانستان په هکله په لاندی کړینو سره را وړاندی کړم.....

اول: بهرنی دوستان او په افغانستان کی دننه او بهر مشیت افغانان باید د راتلونکی جوړ افغانستان په باره کی سره را ټول شی او ددی وطن ددیرش کلنی جگری ته د پای ټکی کښیږدی او د یوی واقعی سولی لپاره باید چټک گا مونه پورته کړی البته د ستونځی اصلی محور او د حل لاری او چاری په جدی ډول ولټوی چه دا کار دیوی لوی سر تا سری جرگی په پراښتلو سره چه دهیواد واقعی او حقیقی ټول استازی پکښی شامل وی منځ ته راشی او په دی باره کی لازم عملی گامونه واخیستل شی داجرگه به دهیواد راتلونکی جمهور ریس د پرگنو په پوره وړتیا سره په آزاده بڼه انتخاب کړی

دوهم: د اوسنی حکومت ټول غزی او لوړ رتبه کسان اود پارلمان ټول غزی باید ددیریو میاشتو په جریان کی خپلی دندی پریردی. اود نوی رئیس جمهور تر ټا کلیدو پوری دحکومتی چارو لپاره یوی نوی موقتی اداری را منځه ته شی چه وخت او میعاد یی له شپږو میاشتو څخه زیات نه وی. او د کا بیښی د بشپړولو او جوړولو تر وخته پوری خپله دنده د فدی مسئولیت په چوکاټ کی پر مخ یوسی تر څو د دولت او حکومت په چاروکی کومه ستونځه او خا لیکه را نه شی ولی د موقتی حکومت دا غزی باید د کار او تجربی مهارت او لیاقت ولری.

دریم: دنوی حکومت په را وستلو سره باید دتیر حکومت د مسئولینو ټولی چاری تر غور او تحقیق لاندی راشی. که چیری کوم شخص متهم وگڼل شی او یا ددرغلیو اثبات ور باندی پیدا شی باید د عدالت منگولو ته وسپارل شی او خپله جزا دقانون له رویه ور باندی تطبیق شی .....

څلورم: د دولت او حکومت د ټولو کار کونکو دندی باید په پوره صداقت او سپیڅلتیا سره سر ته ورسیردی. د دولت په سطحه باید د څیرنی او تحقیق یو فوق العاده کمیسیون جوړشی تر څو دهر کار کونکی دندی اووظیفی تر پوره کنترول او غور لاندی ونیول شی اود سر غرونی په وخت کی ورته د قانون په چوکاټ کی سخته جزا اوسزا وټاکل شی تر څو دنورو کار کونکو د عبرت سبب وگرځی.

پنځم: د دولت په سطحه کی د کار کونکو د کار وړتیا باید د تخصص او رشتنی له رویه د اهل کار اشخاصو ته وسپارل شی ځانگړیتوب و هغه چا ته ورکول شی چه په هغه څانگه کی یی تحصیل کړی وی او یا ددغی دندی په شاوخواه کی پوره تجربه ولری تر څو خپله دنده په ښه وجه سره پرمخ بوزی.

شپږم: د دولت ما مورینو د معاش او تنخواه معیار باید دما مورینو د تحصیل اود کار د سا بقی پر بنسټ ولاړ وی او ددی د معاش د زیاتولو په هکله باید جدی پاملرنه وشی تر څو له یوی خواه دبدو او رشوت مخه ونیول شی او له بلی خواه ددندی په اجرا کولو کی پوره عدالت تضمین شی .

اووم: نړیواله ټولنه باید د افغانستان د موجوده قوانینو او افغانی دودونو او کلچر ته احترام وکړی او دهری فوځی عملیاتو په هکله باید د افغانی فوځیانو دمشورو سره تر ډیری څیرنی وروسته ددښمن په مقا بل کی د خپلو عملیاتو طرحه د عمل په ډگر کی پلی کړی تر څو د تلفاتو پایلی یی را ټیټی شی.

اتم: د بهرنیو هیوادو د کمک او مرستو د پیسو سلسله باید په رسمی ډول سره د اسنادو سره د راجستر مر حله پلی کړی اوبیا د ټا کلی ارگان د ترون او قرارداد په درشل کی دهر ډالر او سینت د مصرف حساب او کتاب دنوموړو هیوادو استازو ته کوم چه دغه مرسته شوی ده واپس ورکړل شی. تر څو د سئوی تفاهم شک او تردید مسئله بیخی له منځه ولاړه شی او پیسی په عادلانه ډول سره مصرف شی.

نههم: د بهرنی هیوادو د وگړو سره باید په ډیره دو ستانه اود افغانی میلمه پالنی په چوکاټ کی رفتار او عمل وشی اود مقا بل لوری لخواه هم باید ورته روحیه موجوده وی تر څو د اعتماد یو ه عالی فضا منځ ته راشی او هر څه د قانون په چوکاټ کی حل او فصل شی ولی د مرستو او کمک هدف باید سیاسی او توکمیز اړخ ونه لری تر څو د دوستی د اعتماد فضا نوره هم پراخه شی او ددواړو خواوو دتایید او منلو وړ وگرځی.

لسم: دافغانستان د ملی اردو او پولیسو په روزنه کی باید خاصه توجه وشی تر څو دهیواد دساتنی او ددښمن د بندولو لپاره پوره مجهزه دفاعی او تخنیکی وسایل او قوه ولری اود هیواد اوخلکو د ځمکنی تمامیت او یر غلگرو غلیمانو د برید په وخت کی د وطن د سا تنی لپاره ددی سنگر په پوره توان او وړتیا کی خپل ځان قوی او ځواکمن وښی تر څو هیڅوک زمونږ پر خاوره تعرض ونکړی

یوولسم: په افغانستان کی باید دټولو ملتونو دحقوقو اعاده وشی. د هیڅ قوم او ملت سپکاوی باید ونشی. او په دولتی چاروکی د مختلفو ملتونو او ټولو قومونو اندول باید یواځی د لیاقت او استعداد پر بنسټ ولاړ وی نه د قبیلې او ملت

پرېنست. او هر څوک چه په افغانستان کې زيږدلی وی او مور او پلاریي افغانان وی ددی ملک او هیواد تبعه دی او حقوق یی د ټولو افغانانو سره یو شانته دی.....

ددی ټولو ستونځو او مشکلاتو سره سره بیا هم زما نظر دادی چه افغانستان یواځی افغانان جوړولای شی او د جگری د ختمولو لپاره هم یواځی افغانان په خپلو کی سره جوړیدایشی په دی شرط چه دگاونډیو او بهرنیو دښمنانو په لمسون تحریک نه شی. او هم دارنگه مونږ باید دخپلی خاوری لپاره که ضرورت پیداشی خپل سرونه هم قربانی کړو. دلته به وی چه مونږ د خپلو نیکونو او پلرونو لاره تعقیب کړیوی او د خپلو اولادو لپاره می خپله وجدانی او ایمانی وظیفه سرته رسولی وی. افغانستان زموږ کوردی او افغانستان زموږ گور دی. غم یی هم زمادی او بښادی او آبادی یی هم زموږ سره شریکه ده. نو ځکه ددی ښکلی افغانستان لپاره باید په خپلوکی هم دورورولی او دوستی لاسونه سره ورکړو او یو ځل بیا دا ویاړلی خاوره په خپل قوت او قدرت سره دسولی په نوم ونازوو.

دښکلی او بښا یسته افغانستان په لور

پای

د پاڼو شمېره: له ۴ تر ۴

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادښت: دلېکنی د لیکنیزې بڼې پازوالی د لیکوال په غاړه ده ، هبله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ